

İLİN TANITIMI

Aydın; tarım, turizm ve sanayi sektörlerindeki potansiyeli, vasıflı insan gücüyle Ege Bölgesi ve Ülkemizin hızla gelişen illerinden biridir.

Aydın, orta ve batı kesiminde verimli ovalar, kuzey ve güneyi dağlar ile çevrili Büyük Menderes Havzası üzerinde 8007 km2 'lik bir alan üzerine kuruludur. Rakımı 65 metredir.

1- NÜFUS, İDARİ DURUM

2013 yılı sonu itibarı ile açıklanan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre İlimizin nüfusu 1.020.957 kişidir. İlimiz nüfusunun %50,01' i erkek (510.512), %49,99'u (510.445) kadındır. Yıllık nüfus artış hızı binde 14.2, nüfus yoğunluğu 130'dur.

6360 sayılı Kanun gereğince, İlimizin idari yapısı; 1 Büyükşehir Belediyesi, 17 İlçe, 17 belediye ve 670 mahalleden oluşmaktadır.

2-İŞGÜCÜ, ÇALIŞMA, SOSYAL GÜVENLİK

2012 itibarıyla:

-İlimizde işsizlik oranı % 7,9 dur.

-Aydın'da birden fazla işçi çalıştıran 185 kamu, 9.752 özel olmak üzere toplam 9.937 işyeri mevcuttur.

-İl nüfusumuzun %100'ü sosyal güvenlik şemsiyesi altındadır.

3-EKONOMİK YAPI

Aydın, genelde bir tarım ve turizm kenti olarak bilinmektedir. Ekonomik hayatın temelini oluşturan tarımın ağırlığı sanayi ve ticaret sektöründe yoğun olarak kendini hissettirmektedir. Nüfusunun %55'i geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Aydın, ülkemizde üretilen bitkisel ürünlerden 25 inde Türkiye'de ilk 10 da yer alarak ülke tarımındaki önemini göstermektedir. Türkiye'de İlimiz incir, zeytin ve kestane üretiminde birinci, pamuk ve enginar üretiminde ikinci, çilek ve bamyaya üretiminde ise üçüncü sıradadır.

Tarımdan sonraki ikinci önemli sektör turizmdir. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, açık hava müzesi görünümündeki İlimiz, 23 ören yerine, birçok tarihi, kültürel, turistik, doğal değerlere sahiptir. Turizmin her alanında potansiyele bulunan ve ülkemizin önemli turizm merkezlerinden olan Kuşadası ve Didim ilçelerimize turistler konaklama amacıyla gelirken, doğal, arkeolojik ve folklorik değerlere sahip diğer ilçelerimize günü birlik ziyaretler yapmaktadır. İlimizi 2012 yılında yaklaşık 5,3 milyon yerli ve yabancı turist ziyaret etmişken, 2013 yılında bu rakam 5,4 milyon olmuştur. Turizm tesislerinde doluluk oranı 2012'de %53 iken 2013 yılında %76 seviyesine yükselmiştir.

Aydın, son yıllarda sanayileşme sürecine girmiş ve bu konuda hızla yol almaya devam etmektedir. Sanayisi ağırlıklı olarak; tarımsal üretimi işlemeye yönelik gıda imalatı, tekstil ürünleri imalatı, makine ve ekipman imalatı, madencilik ve taş ocaklığı, otomotiv yan sanayi, beyaz eşya ürünleri imalatı ve kimyevi maddeler imalatından oluşmaktadır.

İlimizde üretilen ürünlerin bir kısmı iç piyasada tüketilirken bir kısmı da yurt dışına ihraç edilmektedir. Yaş sebze ve meyveler, salamura zeytin, konserve, salça, işlenmiş incir gibi tarımsal ürünlerin yanı sıra; sanayi ürünleri kapsamında tarım makineleri, zeytinyağı makineleri, otomotiv yan sanayi ürünleri, beyaz eşya ürünleri, yer altı servetlerinden feldspat, kuvars, mermer ile şişelenmiş içme suları dünyanın değişik ülkelerine ihraç edilmektedir. Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre 2000 yılında, Aydın'ın 96 milyon dolar olan ihracat rakamları 2013 yılında 689 milyon 419 bin dolara ulaşmıştır. İlimizin ülke ekonomisindeki payı binde üçten binde beşe yükselmiştir.

İlimizde 2013 yılında bütçe gelirlerinin giderleri karşılama oranı %84 olarak gerçekleşmiştir.

İLİMİZ BÜTÇE GELİRLERİNİN GİDERLERİ KARŞILAMA KIYASLAMASI

Dönemi	Bütçe Gelirleri	Bütçe Giderleri	Gelirin Karşılama Oranı%
2010	886.751.665	1.124.345.000	79%
2011	1.084.675.271	1.383.903.000	78%
2012	1.177.574.595	1.366.672.137	86%
2013	1.340.310.136	1.593.434.393	84%

2013 yılında ilimizde 136.180 vergi mükellefinden 2 milyar 297 milyon ₺ vergi tahakkuk ettirilmiş, 1 milyar 340 milyon ₺ vergi tahsilâtı sağlanmıştır. Tahsilât oranı %58'dir.

İlimiz 2012 yılı vergilendirme döneminde tahakkuk eden kurumlar vergisi en yüksek ilk 10 mükellef aşağıdaki verilmiştir.

Sıra No	Ünvanı	Faaliyet Alanı	Tahakkuk Eden Vergi (₺)
1	(*)		
2	Batı Ege Mermer Tic.Aş.	Mermercilik	4.688.106,72
3	Jantsa Jant San.Tic.Aş	Oto Yed. Par. İmali	3.764.657,71
4	Diana Tur. Otel Tic. ve Sanat.İşl.AŞ	Otel İşletmesi	3.697.568,58
5	Alpler Ziraat Alet. San.Tic.AŞ.	Zirai Alet İmali	2.445.141,06
6	Kaltun Madencilik San. Nak. Akar Tic. Aş.	Maden İşletmesi	2.171.743,82
7	VF Ege Giyim San. Ve Tic.AŞ.	Konfeksiyon İmalatı	2.126.512,70
8	Uğur Mot.Araç.Mak.Turz.Taş.San.ve Tic.Ltd.Şti.	Motosiklet Ticareti	1.506.033,01
9	EYS Metal San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Zirai Alet İmali	1.377.490,99
10	İlgi Tar. Mak. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Zirai Alet Ticareti	1.004.553,45

(*)Mükellef adının açıklanmasını istememiştir.

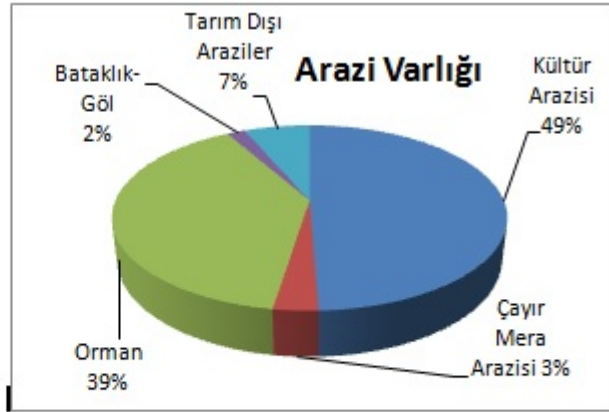
İlimizde hazine adına 40.586 adet taşınmaz kayıtlı olup 2 milyar 228 milyon m² taşınmaz mevcuttur.

A-Tarım

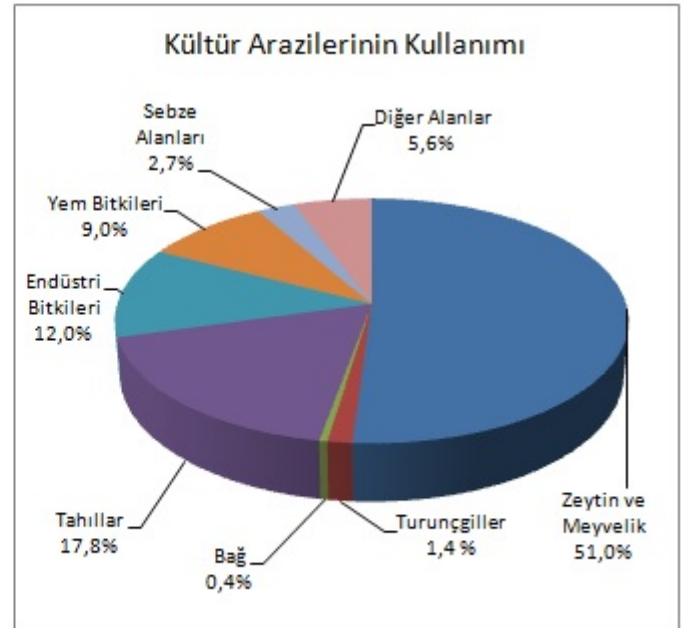
Büyük Menderes ırmağının suladığı bereketli ovalar üzerinde 800.700 ha alanda kurulu İlimizin %46'sında yani 368.336 hektarında tarım yapılmaktadır. İlimiz toprak, iklim, tomografik yapı ve ekolojik özellikleri ile polikültür tarıma elverişlidir. Tarımın her kolunda yüksek bir potansiyele sahiptir.

Aydın İlinin sahip olduğu 368.336 hektarlık tarım arazisi içinde 216.657 ha ve %59 pay ile meyveler, içecek ve baharat bitkileri en geniş alanı kaplar. Geriye kalan arazilerin 313.632 hektarı orman, 25.242 hektarı çayır-mera, 14.950 hektarı göl-bataklık, 78.540 hektarı tarım dışı arazilerdir.

Arazi Kullanım Şekli	Alan (ha)
Kültür Arazisi	395.494
Çayır Mera Arazisi	24.705
Orman	314.766
Göl-Bataklık	14.271
Tarım Dışı Araziler	51.464
Toplam Alan	800.700

Arazi Kullanımı	Alan (ha)	Kültür Arazisine Oranı (%)	Toplam Alana Oranı (%)
Zeytin ve Meyvelik	201.888	51	24,3
Turunçgiller	5.366	1,4	0,6
Bağ	1.754	0,4	0,2
Tahıllar	70.477	17,8	8,5
Endüstri Bitkileri	47.305	12	5,7
Yem Bitkileri	35.670	9	4,3
Sebze Alanları	10.769	2,7	1,3
Diğer Alanlar	22.265	5,6	3,2
TOPLAM	395.494	100	48,1

Aydın'da; 368.336 hektar alanın 238.416 (%64,7) hektarında sulu tarım yapılmaktadır.

(DSİ sulamaları 169.368 ha;

Toprak ve Su Kooperatifleri 2.198 ha;

Halk Sulamaları 60.771 ha olmak üzere toplam 238.416 ha.

Diğer sulamaları 6.079 ha;)

İlde; 6 Baraj,

Kemer Barajı (Depolama hacmi: 419,2 hm³/yıl),

Çine Topçam Barajı (Depolama hacmi: 97,2 hm³/yıl)

Yaylakavak Barajı (Depolama hacmi: 31,4 hm³/yıl)

İkizdere Barajı (Depolama hacmi: 196 hm³/yıl)

Çine Adnan Menderes Barajı (Depolama hacmi 350 (hm³/yıl),

Karacasu-Dandalaz Barajı (Depolama 17,2 hm³/yıl; sulama 2.540 ha. arazi)

5 Gölet (Karacasu-Kahvederesi, Çine-Akçaova, Çine-Çatak, Germencik-Hıdırbeyli, Koçarlı-Karacaören) mevcuttur.

Ayrıca DSİ 21. Bölge Müdürlüğü tarafından 3 baraj, 11 gölet yatırım projesi planlanmıştır. İnşa halindeki barajlar ve sulamalar; Gökbel Barajı, Aydın ve Civar Yerleşimler İçmesuyu İsale Hattı 1. Kısım, Aydın ve Civar Yerleşimler İçmesuyu İsale Hattı 2. Kısım, Koçarlı Bağarası Sulaması 1. Kısım inşaatı, İkizdere Barajı Yandereleri Erozyon Kontrol Tesisi, Nazilli Dereköy 2. Kısım Islahı, Koçarlı cincin Köyü Çaydere Arazileri Taşkın Koruma Tesisi, Bozdoğan Çamlıdere Köyü Köyiçi Deresi Islahı devam etmektedir.

Proje safhasında olan barajlar; Beşparmak Barajı, Sarıçay Barajı ve Oyuk Barajlarıdır. Kati Projesi devam eden sulamalar; Bozdoğan Ovası Sul.1.Kısım Sağ Sahil Sulaması, Çine İbrahımkaçağı Göleti ve Sulaması, Yenipazar-Dalama Sulaması, Karacasu Gökçeburun Göleti ve Sulaması, Köşk - Başçayır Göleti ve Sulaması, Sultanhisar - Sultanhisar Göleti ve Sulaması, Karpuzlu - Şenköy Göleti ve Sulaması, Karpuzlu - Meriçler Göleti ve Sulaması, Yenipazar - Katrancı Göleti ve Sulaması, Nazilli İsabeyli Göleti ve Sulaması, Söke Karacahayıt Göleti ve Sulaması, Yenipazar Hamzabalı Göleti ve Sulaması, Karacasu Kahvederesi Göleti ve Sulaması, Karpuzlu Ovası Sulaması Tahliye Kanallarının Tamamlanması, Esençay Sulaması Anakanalının Baraj Rezervuarı Dışına Alınması, Kuşadası Değirmendere Islahı, Söke-Güllübahçe Turunçlar Deresi Islahı.

İlimizde en çok katma değer yaratan bitkisel ürünler; incir, zeytin, pamuk ve kestanedir. İlimiz; incir, zeytin ve kestane üretiminde Türkiye'de 1. sırada, enginar ve pamuk üretiminde 2. sırada yer almaktadır. 2013 yılında İl'in Türkiye gayri safi zirai gelirinden aldığı pay %2,26'dır. İl'de 2013 yılında 186.870 ton incir, 273.908 ton zeytin, 287.031 ton pamuk ve 21.406 ton kestane üretilmiştir.

	Türkiye (ton)	Aydın (ton)	Aydın'm Payı (%)	Türkiye Sıralaması
1. İncir	254.838	162.115	63,6	1.
2. Kestane	59.171	18.605	31,4	1.
3. Zeytin	1.414.952	206.502	14,6	2.
4. Pamuk (Kütlü)	2.150.000	223.563	10,4	4.
5. Çilek	299.940	30.070	10,0	3.
6. Bamya	36.748	2.473	6,7	5.
7. Yerfıstığı	97.310	6.120	6,3	3.
8. Mısır (Silaj)	12.446.450	744.942	6,0	4.
9. Mısır (Dane)	4.310.000	182.946	4,2	7.
10. Enginar	29.070	3.766	6,7	5.

İlde 2013 yılı hayvan varlığı ve hayvansal ürünler üretimi aşağıdaki gibidir.

Büyükbaş Hayvan Varlığı: 326.520 adet

Küçükbaş Hayvan Varlığı: 299.105 adet

Kümes Hayvanı Sayısı: 2.909.508 adet

Süt Üretimi: 415.071 ton

Su Ürünleri Üretimi: 11.210 ton

Bal Üretimi: 3.162 ton

-Tarımsal Destekler: İlimizde Tarımsal Desteklemeler kapsamında çiftçilerimize 2002 yılında ödenen tarımsal destek miktarı 55.359.068 ₺ iken, 2011 yılında 183.519.829 ₺, 2012 yılında 215.260.224 ₺, 2013 yılında 205.506.546 ₺ olmuştur.

-Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı: Program kapsamında 2007 yılından itibaren tarıma dayalı proje tutarı 36.392.946 ₺ (KDV dahil) olan 105 yatırım için, 4.913 makine-ekipman dağıtılmış, 15.099.513 ₺'lik hibe desteği verilmiştir.

-Ayrıca 2012 yılında faaliyete geçen **Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu** tarafından, 2013 yılında Kırsal Kalkınma Programından toplam 28 projeye 7.042.852 ₺ hibe desteği verilmiştir.

-Organik Tarım: İlde 8.479 çiftçi ve toplam 538.550 dekar alanda organik tarım yapılmaktadır.

-İyi Tarım Uygulamaları: İlimizde 23 üretici grubu içerisinde 692 kişi 80.900 da alanda iyi tarım uygulamaları kapsamında üretim yapmaktadır.

-Gıda Kontrol Çalışmaları: İlimizde gıda üretim yeri sayısı 1.468; gıda satış ve toplu tüketim yeri sayısı ise 11.951'dir. 2013 yılında gıda üretim yerlerinde 2.222 kez, gıda satış ve toplu tüketim yerleri ise 5.594 kez denetlenmiş; yapılan denetim, kontroller ve numune sonuçlarına istinaden 819.039 ₺ tutarında 147 idari para cezası kesilmiştir.

-“Alo Gıda” Telefon Hattı Uygulaması: Alo Gıda 174 hattına 2013 yılında 738 şikâyet gelmiş

693 şikâyet sonuçlandırılmış, 15.355 ₺ para cezası kesilmiştir.

B-Ormanlık Çalışmaları

İlde 313.632 ha. ormanlık alan mevcuttur.

2013 yılında 1.600.000 fidan üretilmiş, 909.500 fidan dikilmiş, 93.300 halka bedelsiz dağıtılmış, 597.200 fidan il dışına gönderilmiştir. Ayrıca 188.807 m3 endüstriyel odun ve 80.507 ster yakacak odun üretilmiştir.

-Orman Köylülerine (besi, süt sığırcılığı, koyun, dam örtüsü, ısıtma-pişirme, zeytincilik, meyvecilik, halıcılık, bağcılık, dokuma, motorlu testere, plastik seracılık, fenni arıcılık, yumurtacılık, zirai teras), 1975-2002 yılları arasında 25 yılda 2.080.517 ₺ kredi verilmişken, 2003-2012 döneminde 507 ünite süt sığırcılığı, 5.362.000 ₺, 16 ünite zeytin salamura 28.400 ₺, 5 ünite süt koyuncululuğu 70.000 ₺ olmak üzere toplamda 528 ünite için 5.460.400 ₺ ferdi kredi uygulaması yapılmıştır.

-2013 yılında 17 Orman Köyünde 130 aileye 520.000 ₺ hibe, 1.560.000 ₺ kredi olmak üzere toplam 2.080.000 ₺ Süt Sığırcılığı Kredisi, 4 Orman Köyünde ise 39 aileye 97.500 ₺ hibe, 292.500 ₺ kredi olmak üzere toplam 390.000 ₺ Fenni Arıcılık Kredisi verilmiştir.

C-Kültür ve Turizm

İlimizin tarımdan sonraki ikinci önemli gelir kaynağı turizmdir. İl ekonomisinde kültür ve turizm varlıkları önemli yer tutmaktadır.

İlimizde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 5, (Aydın Müzesi ve buna bağlı Yörük Ali Efe Etnografya Müzesi, Afrodisias Müzesi ve buna bağlı Karacasu Etnografya Müzesi, Milet Müzesi), belediyelere ve Adnan Menderes Üniversitesine bağlı 3 (Çine Kuva-i Milliye Müzesi, Çine Arıcılık Müzesi ve Nazilli Etnografya Müzesi) olmak üzere 8 müze ile 23 önemli ören yeri mevcuttur. Müze ve ören yerlerimizi 2013 yılında 673.882 kişi ziyaret etmiş ve 1.527.698 ₺ gelir elde edilmiştir.

1.179 kültür varlığı tescillidir.

Önemli ören yerlerimiz Afrodiasias (Karacasu), Alabanda (Çine), Alinda (Karpuzlu), Apollon Tapınağı (Didim), Gerga (Çine), Harpasa (Nazilli), Magnesia (Germencik-Ortaklar), Mastaura (Nazilli), Milet (Didim), Nysa (Sultanhisar), Priene (Söke), Tralleis (Aydın-Merkez)'dir.

İl Genelinde; 62 yerel gazete, 4 yerel tv, 19 radyo, 22 internet medyası (internet gazetesi) bulunmakta olup, ayrıca 12 yaygın basın temsilciliği bulunmaktadır (TRT, Yeni Asır- Sabah, İhlas Haber Ajansı, Zaman, Hürriyet- Milliyet, Anadolu Ajansı, Cumhuriyet, Ege TV- Show TV, Ajans Haber Türk, Star, Doğan Haber Ajansı-Kuşadası, CHA). İl Genelinde; 10 tiyatro, 5 sinema salonu

bulunmaktadır.

150 km'lik sahil şeridinde sahip olan İlimizde,

Tarımdan sonraki ikinci önemli gelir kaynağı turizmdir. 150 km'lik sahil şeridinde sahip olan İlimizde, Kültür ve Turizm Bakanlığında işletme ve yatırım belgeli 110 tesiste 32.068 yatak, belediye belgeli 443 tesiste 31.332 yatak olmak üzere; toplam 553 tesiste 63.400 yatak kapasitesi mevcuttur.

Yılda 2.400 gemi kabul kapasiteli Kuşadası Limanı; yolcu sayısı ve gemi adedi bakımından ülkemizin en önemli Kurvaziyer limanıdır. 2013 yılı içerisinde 437 kurvaziyer gemi ile 610.656 turist limanımıza gelmiştir.

Kuşadası Yat Limanı, 600 tekne kapasitelidir.

Karada 600, denizde 580 tekne kapasiteli Didim Yat Limanı 400 ton ile Türkiye'nin en yüksek kapasiteli tekneleri sudan çıkarmaya yarayan vincine sahiptir. Didim Yat Limanında, her biri kendi alanında uzman 36 teknik atölye hizmet vermektedir.

Ayrıca Kuşadası ilçemizde 54.000, Didim ilçemizde 42.000 ikinci konut olmak üzere, toplam 96.000 ikinci konut mevcuttur.

İlimizi 2012 yılında yaklaşık 5,3 milyon yerli ve yabancı turist ziyaret etmişken, 2013 yılında bu rakam 5,4 milyon olmuştur. Turizm tesislerinde doluluk oranı 2012'de %53 iken 2013 yılında %76 yükselmiştir.

Dilek Yarımadası Milli Parkı, Kuşadası ve Didim plajları önemli turizm varlıklarımızdır.

D-Sanayi

Aydın Sanayi Odası üyesi 750 sanayi tesisinde 26.000 kişi istihdam edilmektedir.

İlimizde Aydın, ASTİM, Nazilli, Ortaklar, Söke, Çine olmak üzere altı Organize Sanayi Bölgesi faaliyet göstermektedir. Ayrıca Buharkent OSB ve Çine Akçaova Tarıma Dayılı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi çalışmaları devam etmektedir. 256 parselde sahip ASTİM OSB'de üretim yapan 109 fabrikada 3.419 kişi çalışmaktadır. 64 parselli Umurlu OSB'de faaliyette olan 59 fabrikada 2.064 kişi çalışmaktadır. 44 parselde sahip Nazilli OSB'de 308 kişi istihdam eden 5 fabrika üretimde, 42 parselde sahip Ortaklar OSB'de 313 kişi istihdam eden 6 fabrika faaliyette 2 fabrikanın ise inşaatı devam etmekte, 51 parselde sahip Çine OSB'de 15 kişi istihdam eden 1 fabrika üretimde, 89 parselde sahip Söke OSB'de 8 kişi istihdam eden 1 fabrika üretimdedir. Altı OSB 'de toplam 181 fabrikada 6.127 kişinin istihdamı sağlanmaktadır.

Çine OSB'de bir enerji firması 64 MW gücündeki doğalgaz çevrim santrali yatırımı bitirilmiş olup, üretime devam etmektedir.

21 adet Küçük Sanayi Sitelerinde bulunan 5.417 işyerinde yaklaşık 10.000'e yakın kişinin istihdamı sağlanmaktadır.

E-Yenilenebilir Enerji Kaynakları (Jeotermal, Rüzgar) ve Elektrik Santralleri

Aydın İli önemli jeotermal enerji potansiyeline sahiptir. İlimiz sınırları içerisinde halen 145 arama, 48 işletme olmak üzere toplam 193 sahada arama ve işletme faaliyetleri kişi ve şirketler tarafından sürdürülmektedir. Sekiz şirket elektrik üretimine yönelik yatırım faaliyetlerine devam etmektedir.

Üretimdeki Elektrik Santralleri: Enerji bakımından potansiyeli oldukça yüksek olan İlimizde, toplam kurulu güçleri 310 Megawatt olan biri kamuya, 16'sı özel sektöre ait toplam 17 elektrik

santrali üretimde bulunmaktadır. Üretimde olan 17 santralden 5'i hidroelektrik 8'i jeotermal elektrik santrali, 4'ü rüzgâr elektrik santralidir. Toplam kurulu güç kapasitesinin %26'sını hidroelektrik, % 50'sini jeotermal elektrik, % 24'ünü rüzgâr elektrik santrali oluşturmaktadır. 2012 yılı verilerine göre Ülkemizin sahip olduğu 64.044 Megawatt toplam kurulu gücün %0,50 si olan 310 Megawattı ilimizde üretilmektedir. Ancak Çine OSB'de 2013 yılında bir enerji firması 64 MW gücündeki doğalgaz çevrim santrali yatırımını bitirilmiş olup, üretime başlamasıyla ilimizin kurulu güç kapasitesi 374 Megawata yükselmiştir.

Sultanhisar Salavatlı'da 8,5 Megawatt gücünde Türkiye'nin ilk özel sektör jeotermal elektrik santrali 2007 yılında, 47 Megawatt gücündeki ikinci jeotermal elektrik santrali ise 2009 yılında Germencik İlçesinde üretime başlamıştır. Daha sonraki yıllarda 6 jeotermal elektrik santrali özel sektöre yapılarak faaliyete geçmiştir.

Rüzgar enerjisine dayalı Didim İlçemizde özel sektöre 31.5 MW kurulu güçte elektrik santrali 2009 yılında, Çine İlçemizde 24 MW kurulu güçte elektrik santrali 2010 yılında işletmeye alınmıştır. Ayrıca Söke ilçemizde Çatalbük Rüzgar Enerjisi Üretim Santrali birinci etabında 30 MW kurulu güçte 2012 yılında ve Madranbaba RES 20 MW kurulu güçte 2013 yılında üretime geçmiştir.

İlimizdeki elektrik enerjisi üretim potansiyeline karşılık 2013 yılında ilde toplam 2.041.760.476 kwh elektrik tüketimi gerçekleşmiştir. Aydın İlinde kişi başı elektrik tüketimi 2.028 kwh/kişi olup, 2400 Kw/kişi olan Türkiye ortalamasının altındadır.

II-AYDIN İLİNDE KAMU HİZMETLERİNİN DURUMU

1-Eğitim Durumu

A-Milli Eğitim

Eğitim alanında Aydın OKS, SBS, ÖSS ve YGS' de son yirmi yıldan bu yana en başarılı iller arasında yer almaktadır. Örneğin 2013 yılı Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı sonuçlarına göre, ilimiz Türkiye genelinde 4 üncü; Lisans Yerleştirme Sınavı sonuçlarına göre, Üniversiteye öğrenci yerleştirmede ilk on il arasında yer almıştır.

Ülkemiz genelinde (ADNKS verilerine göre) 2012 yılında erkeklerin %98,32 si kadınların %91,85 i olmak üzere genelde %95,08 okuma yazma oranı mevcutken, bu oran ilimizde erkeklerde %98,82, kadınlarda %94,76 ya il genelinde %96,79'a yükselmiştir. İlimize ait eğitim verileri aşağıda verilmiştir.

Okullaşma Oranları ve Bir Dersliğe Düşen Öğretmen, Öğrenci Sayısı (2013)			
		Aydın	Türkiye
Okullaşma oranları	Okul öncesi eğitimde	%68,71	%55,35
	İlkokulda	%98,68	%98,86
	Ortaokulda	%95,69	%93,09
	Lisede	%75,49	%70,06
Okur-yazar oranı		%96,79	%95,08
Kadın okur-yazar oranı		%94,76	%91,85
Erkek okur-yazar oranı		%98,82	%98,32

İlkokulda bir dersliğe düşen Öğretmen Sa.	1.10	1,20
Ortaokulda bir dersliğe düşen Öğretmen Sa.	1.68	2,16
Lisede bir dersliğe düşen Öğretmen Sa.	2.02	1,96
İlkokulda bir dersliğe düşen Öğrenci Sa.	19	24
Ortaokulda bir dersliğe düşen Öğrenci Sa.	24	44
Lisede bir dersliğe düşen Öğrenci Sa.	25	38

652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile temel eğitimin zorunlu 12 yıla çıkarılması ile ilköğretim okulları ilk dört yıl ilkokul, ikinci 4 yıl ortaokul ve üçüncü 4 yıl lise olacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır. İlimiz genelinde de bağımsız ilkokul ve ortaokullar belirlenerek 2012-2013 Eğitim Öğretim yılında yeni eğitim sistemine geçiş çalışmaları tamamlanmıştır. Bu çalışmalar sonucu 2014 yılı itibarıyla Aydın ilimizde;

-49 okul öncesi bağımsız anaokulu (38 resmi, 11 özel),

-368 resmi ilkokul (121 birleştirilmiş sınıflı, 232 resmi, 15 özel),

-225 ortaokul (187 resmi, 14 özel, 1 YBO, 23'ü imam hatip),

-112 Genel ve Mesleki Teknik Lise (46 genel, 44 mesleki teknik, 4 imam hatip, 13 özel, 5 özel meslek)

-17 özel eğitim okulu olmak üzere

Toplam 771 sayısına ulaşılmıştır.

2013-2014 eğitim öğretim yılında;

-8.098 derslikte,

-176.892 öğrenci öğrenim görmekte,

-12.333 öğretmen görev yapmaktadır.

Hayat Boyu Öğrenme faaliyetleri kapsamında 2013 yılında;

-Okuma yazma bilmeyen yetişkinlerimizin eğitimi, bilgisayar kullanımı etkin ve verimli hale getirilmesi amacıyla 267 kurs açılmış, bu kurslardan 942 kadın ve 591 erkek olmak üzere 1.533 kişi yararlanmıştır.

-1.078 adet mesleki ve teknik kurs açılmış; bu kurslardan 16.870 kadın ve 10.193 erkek olmak üzere, toplam 27.063 kişi yararlanmıştır.

-360 adet yaygın eğitim programları kapsamında 2.558 genel kurs açılmış olup, bu kurslardan 32.377 kadın ve 23.726 erkek olmak üzere toplam 56.103 kişi yararlanmıştır.

Halk eğitim merkezi müdürlüklerince sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında 139 faaliyet düzenlenmiş ve bu faaliyetlere 16.969 kişi katılmıştır. Kalfalık, ustalık, usta öğreticilik ve iş yeri açma belgesi olmak üzere toplam 1.797 kişiye belge verilmiştir.

B-Yüksek Öğretim

Adnan Menderes Üniversitesi 1993 akademik yılında eğitime başlamıştır.

Halen,

-12 Fakülte

-3 Enstitü

-5 Yüksekokul (Söke sağlık, Nazilli Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulları eğitim öğretime açılmamıştır)

-1 Devlet Konservatuvarı

-17 Meslek Yüksekokulu

-19 Araştırma ve Uygulama Merkezi olmak üzere 57 akademik birimde eğitim-öğretim, araştırma, yayın ve danışmanlık hizmetlerini sürdürmektedir.

Üniversitede,

-1.418 akademik personel görev yapmakta;

-37.772 öğrenci öğrenim görmektedir.

C-Yüksek Öğrenim Yurtlar

İlimizde Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı olarak;

-8 yüksek öğrenim öğrenci yurdu bulunmakta olup, bu yurtlarda 4.025 öğrenci,

-58 özel yüksek öğrenim öğrenci yurdunda ise 3.152 öğrenci olmak üzere,

toplam 66 yurtda 7.177 öğrenci kalmaktadır.

2-Gençlik ve Spor

-İlimizde 21 Spor Salonu,

-4'ü stadyum, 12'si çim, 26'sı sentetik çim, 15'i toprak olmak üzere 57 Futbol Sahası,

-1 Açık Yüzme Havuzu,

-3 Trap- skeet Atış Poligonu,

-1 Gençlik ve İzcilik Kamp Tesisi,

-4 adet Tenis Kortu,

-1 adet Gençlik Merkezi Binası,

-1 adet Üniversite'nin yarı olimpik kapalı yüzme havuzu

olmak üzere toplam 89 faal spor tesisi vardır.

Amatör Spor Kulübü sayısı 222, sporcu sayısı ise 43.842'dir.

3-Sağlık Durumu

A-Sağlık Tesisleri

Aydında, özellikle son beş yılda yapılan çalışmalar sonucu sağlıkta fiziki altyapı sorunu büyük ölçüde giderilmiştir.

-İlde; 22 Hastane (14 Kamu Hastanesi Devlet, 7 Özel, 1 Üniversite Ar.Uy.Has),

3 Ağız ve Diş Merkezi,

114 Aile Sağlığı Merkezi,

125 Sağlık Evi,

24 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu,

3 Verem Savaş Dispanseri,

2 Hemoglobinopati Tanı Merkezi ve

2 Halk Sağlığı Laboratuvarı bulunmaktadır.

B-Hastane ve Yatak Sayıları

-9 Devlet Hastanesinde 1.884 yatak,

-5 Entegre İlçe Hastanesinde 40 yatak,

-ADÜ Uygulama ve Araştırma Hastanesinde 538 yatak,

-7 Özel Hastanede 301 yatak olmak üzere,

-toplam 22 hastanede 2.763 yatak mevcuttur.

C-Sağlık Personeli ve Bazı Sağlık Göstergeleri

İlimizde;

1.757 hekim, (947 uzman, 581 pratisyen, 229 Asistan)

204 sağlık memuru,

211 laboratuvar teknisyeni,

1.824 hemşire,

946 ebe,

Olmak üzere toplam 4.942 sağlık personeli görev yapmaktadır.

Bebek ölüm oranı İlimizde binde 8,8

Uzman hekim başına düşen nüfus 1.078

Pratisyen hekim başına düşen nüfus 1.757'dir.

4-Ulaşım

A-Karayolları

Son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarla, İl olarak karayollarında ciddi bir sorunumuz kalmamış, ulaşımında gelişmişlik standartları yakalanmıştır. 2002 yılı sonuna kadar 77 km bölünmüş yol yapılmış iken 2003-2013 yılları arasında 270 km bölünmüş yol yapılarak İlimizdeki yapılan toplam bölünmüş yol uzunluğu 347 km'ye ulaşmıştır.

İlimizde;

-61 km otoyol,

-319 km devlet yolu,

-392 km il yolu,

olmak üzere toplam 772 km yol ağı bulunmaktadır.

B-Demiryolları

Ülkemizde 1866 yılında ilk demiryolu hattı İzmir-Aydın arasında inşa edilmiş, daha sonraki yıllarda bu hat Denizliye kadar ulaştırılmıştır. Hattın uzunluğu 262 km'dir.

İlimiz sınırları içerisinde yapılan 162 km'lik demiryolu yenileme ve köprü menfez ile kontrollü bariyer sistemi yatırımları için 2008-2013 yılları arasında toplam 114 milyon \$'lık yatırım gerçekleştirilmiştir.

Gerek yeni yapılan yol standardı, gerekse üzerinde seyredecek yeni tren setlerinde 160 km. hız kabiliyeti varsa da çok sayıdaki hemzemin geçit nedeniyle 120 km. hızla ulaşım sürdürülmektedir. İzmir – Denizli arasında tam otomatik ısıtma, soğutma sistemi, çevreye zarar vermeyen vakum tuvalet sistemi, özürllü rampası olan motorlu tren setleri ile 3 gidiş, 3 geliş olmak üzere 6 sefer yapılmaktadır.

C-Deniz Yolu, Yat Limanı, Havaalanı

Kuşadası Limanının gemi kabul kapasitesi 2.400 gemi/yıldır. Kuşadası Limanı yolcu sayısı ve gemi adedi bakımından ülkemizin en önemli Kruzaziyer limanıdır. 2013 yılı içerisinde 437 kruzaziyer gemi ile 610.656 yolcu limanımıza gelmiştir.

Kuşadası Yat Limanı, 600 tekne kapasitelidir.

Didim Yat Limanı, özel sektörcce 2007 yılında yapımına başlanılmış, 70 milyon dolar harcanarak 2009 yılında tamamlanmıştır. Karada 600, denizde 580 tekne kapasitelidir. Liman 400 ton ile Türkiye'nin en yüksek kapasiteli tekneleri sudan çıkarmaya yarayan vincine sahiptir. Didim Yat Limanında, her biri kendi alanında uzman 36 teknik atölye hizmet vermektedir.

Ayrıca, 1993 yılında faaliyete geçen 1.435 m. pist uzunluğuna sahip Aydın-Çıldır Havaalanına küçük tip uçaklar iniş-kalkış yapabilmektedir. Aydın-Çıldır Havalimanının kiralanmak suretiyle işlettilmesi amacıyla 09/04/2012 günü DHMİ Genel Müdürlüğünce ihaleye çıkılmış ve ihaleyi Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı (THY A.O.) kazanmıştır. THY tarafından Aydın'da açılacak Pilot Yetiştirme Okulunda yılda 300 pilot yetiştirilecektir. Aydın-Çıldır Havalimanı'nın Aydın Ekonomisine ve turizmüne büyük katkı sağlaması beklenmektedir.

5-Aile ve Sosyal Politikalar

-Aydın Erkek Yetiştirme Yurdunda fiilen 50 çocuk kalmaktadır.

-Nazilli İsabeyli 80. Yıl Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdunda fiilen 50 çocuk barınmaktadır.

-Merkez Girne Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezinde fiilen 16 çocuk kalmaktadır. İhmal ve istismara uğrayan çocuklara hizmet verilmektedir.

-Aydın Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde 147, Söke Hilmi Fırat Huzurevinde 92, Akbük Huzurevinde 27, Horsunlu Belediyesi Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde 72 ve Nazilli Belediyesi Haluk Alıcık Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğünde 58 kişi olmak üzere toplam 396 yaşlımıza hizmet verilmektedir.

-Atça Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi 7-12 yaş zihinsel özürllü bireylere yönelik 30 kapasite ile 27 çocuğa,

-Pamukören Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi 18 yaş üstü bedensel engellilere yönelik 50 kapasitesi ile 46 bedensel engelliye hizmet vermektedir.

-Ayrıca 32 Özel Kreş ve Gündüz Bakımevi, 2 Çocuk Kulübü, 3 Özel Huzurevi ve 1 Özel Yaşlı Bakımevi, 7 Özürlü Bakım Merkezi ve 2 Kadın Konukevi bulunmaktadır.

-İlimizde, Merkezde 12, Nazilli ilçemizde 9 olmak üzere 21 Çocuk Evi bulunmaktadır. Bu evlerde 117 çocuk barınmaktadır.

-Engelli evde bakım hizmetinin başladığı 2006 yılından 2013 tarihine kadar 12.776 kişiye engelli evde bakım ücreti bağlanmış olup, vefat, nakil, iptal vb. çıkarıldıktan sonra fiili olarak halen 7.948 kişiye engelli evde bakım ücreti ödenmektedir. 2013 yılında 1660 kişiye 1.219.605 ₺ engelli evde bakım ücreti ödenmiştir.

-2008 yılında engelli kimlik kartı çıkarılması yetkisi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna verilmiş, Ocak 2009'dan itibaren de 2.407 engelliye İl Müdürlüğüne engelli kimlik kartı verilmiştir.

6-Hayırseverlerce Yapılan İşler

-Hayırseverlerce 2003-2013 döneminde eğitim alanında 3'ü okul öncesi, 14'ü ilkokul, 3'ü ortaokul 9'u lise ve 100 kişilik bir yurt binası ve bir rehberlik araştırma merkezi olmak üzere toplam 29 okul ve 496 derslik, 23.176.000 ₺'lik harcamayla eğitime kazandırılmıştır.

-Yine aynı dönemde Kuşadası-Güzelçamlı ve İncirliova 2 nolu Sağlık Ocakları, Çine Devlet Hastanesi Acil Servis, Bozdoğan Rasim MENTEŞE İlçe Hastanesi, Karacasu Sağlık Grup Başkanlığı genel onarımı, Kuşadası Kadıkalesi 3 nolu 112 acil sağlık istasyonu için hayırsever vatandaşlarımızca

toplam 2.339.711 ₺'lik katkı yapılarak inşaatlar bitirilmiştir.

7-Çevre ve Şehircilik

İlimizde tüm belediyelerimizin kanalizasyon şebekesi mevcuttur. İlde 27 kentsel atıksuyu arıtma tesisi, 3 düzenli çöp deponi sahası, 1 tıbbi atık sterilizasyon ünitesi, 5 ambalaj atıkları ayırma tesisi; 6 geri dönüşüm tesisi, 889 yapı kooperatifi, 33 yapı denetim firması, 6 özel yapı laboratuvarı bulunmaktadır.

-İlimiz sınırları içerisinde mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 05.07.2011 tarihinde değişiklikleri onaylanan Aydın-Muğla-Denizli Planlama Bölgesi 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı yürürlüktedir.

2013 yılında 56 çevre izin lisansı, 60 "ÇED gerekli değildir" kararı verilmiş, 947 denetim yapılmış, 46 Çevre Kanununa göre idari para cezası uygulanmış ve 2.548.879 ₺ idari para cezası kesilmiştir.

8-Toplu Konut

Toplu Konut İdaresince bugüne kadar ilimizde;

- Efeler ilçemizde 600,

-İncirliova İlçesi Acarlar Mahallesiinde 142,

-Bozdoğan ilçemizde 192,

-Karacasu ilçemizde 128,

-Söke ilçemizde 144 adet,

-Didim Akyeniköy Mahallesiinde 140

olmak üzere toplam 1.346 adet konutun yapımı gerçekleştirilmiştir.

Toplu Konut İdaresinin ilimizdeki yatırımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

SIRA NO	İŞİN ADI	YATIRIM NEVİ	BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	PROJE BEDELİ ..	Fiziki Gerçek. %
1	Aydın Nazilli 1 Adet Toplum Merkezi İle Altyapısı Ve Çevre Düzenlemesi	Toplum Merkezi	08.06.2009	31.08.2010	1.330.000	100
2	Aydın Nazilli 400 Yataklı Devlet Hastanesi İnşaatı İşi	Hastane	26.04.2010	07.08.2013	57.980.000	99
3	Aydın İli Merkez İlçesi Zeybek Mahallesi 1'er Adet 24 Derslikli İlköğretim Okulu Ve Camii İnşaatları İle Altyapı Ve Çevre Düzenlemesi İşi	İlköğretim Okulu ve Cami	24.04.2012	15.10.2013	4.650.000	61
4	Aydın Didim Akyeniköy 140 Adet Konut, 1 Adet Ticaret Merkezi, Adaiçi Ve Genel Altyapı İle Çevre Düzenlemesi İnşaatı İşi	Konut ve Ticaret Merkezi	03.08.2009	03.02.2011	6.190.000	98
5	Aydın İli 150 Yataklı Kadın Doğum Ve Çocuk Hastanesi İnşaatı İşi	Hastane	10.10.2008	28.03.2011	24.999.999	100
6	Aydın Merkez Umurlu Mevkii, 24 Derslikli İlköğretim Okulu Ve Nazilli Kurudere Mevkii 32 Derslikli Lise İnşaatı, Altyapı Ve Çevre Düzenlemesi	İlköğretim Okulu ve Lise	07.01.2009	22.05.2010	6.895.000	100
7	Aydın Bozdoğan 192 Adet Konut İnşaatı İle Adaiçi, genel Altyapı Ve Çevre Düzenlemesi İşi.	Konut	07.08.2007	30.08.2008	8.984.339	100
8	Aydın İli Söke İlçesi Yenidoğan Mevkiinde Yapılan 144 Adet Konut, 1 Adet Ticaret Merkezi İnşaatı İle Adaiçi, Genel Altyapı Ve Çevre Düzenlemesi	Konut ve Ticaret Merkezi	16.01.2007	11.12.2007	6.665.623	100
9	Aydın İncirliova 142 Adet Tarımköy Konutu, Ada İçi Ve Genel Altyapı İle Çevre Düzenlemesi İnşaatı.	Konut	07.03.2005	01.03.2006	4.214.000	100

10	Aydın Karacasu 128 Adet Konut, 1 Adet Ticaret Merkezi İle Genel Ve Adaiçi Altyapı Ve Çevre Düzenleme İnşaatı İşi	Konut ve Ticaret Merkezi	04.01.2008	28.12.2008	6.394.061	100
11	Aydın Merkez 600 Adet Konut, Genel Altyapı, Ada İçi Altyapı Ve Çevre Düzenlemesi İnşaatı İşi	Konut	09.01.2007	24.12.2007	23.750.000	100
12	Aydın İli Nazilli İlçesi 500 Kişilik (536 Kişi Kapasiteli) Yurt Binası ve Sosyal Tesis İle Altyapı ve Çevre Düzenlemesi İnşaatı İşi	Altyapı ve sosyal donatı	19.10.2012	16.05.2014	11.780.000	24